

A STRONG FAMILY IS A STRONG FUTURE

M. Abdullaeva ¹

¹ “Preschool, elementary and special Head of the department "Methods of teaching"
p.f.n. Associate

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4903149>

ARTICLE INFO

Received: 20th May 2021

Accepted: 25th May 2021

Online: 30th May 2021

KEY WORDS

Family, parents,
strengthening, upbringing,
harmonious person.

ABSTRACT

Reforms in Uzbekistan in the field of family strengthening and education are expanding more than ever. In this article, the author argues that the expected result will be positive if parents work together with educational institutions to pay more attention to the issue of education in the family

МУСТАҲКАМ ОИЛА-МУСТАҲКАМ КЕЛАЖАК

М.Абдуллаева ¹

¹ “Мақтабгача, бошланғич ва махсус таълими методикалари” кафедраси мудири

п.ф.н. доцент

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-May 2021

Ma'qullandi: 25-May 2021

Chop etildi: 30-May 2021

KALIT SO'ZLAR

Оила, ота-она,
мустаҳкамлаш, тарбия,
баркамол инсон.

ANNOTATSIYA

Ўзбекистонда оилани мустаҳкамлаш борасида ҳамда таълим соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар бугун ҳар қачонгидан кенгайиб бормоқда. Мазкур мақолада муаллиф айнан оиладаги таълим тарбия масаласига эътиборни кучайтириши ва таълим ташиқлотлари билан ота-оналар ҳамкорликда иш олиб борсалар қутилаётган натижа ижобий бўлиши хақида фикр юритилган.

Жамиятимиз таянчи бўлмиш оилани ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш замирида ёшларни Ватанга муҳаббат ва миллий урф-одатларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш, жамиятда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш каби улуғвор мақсадлар мужассамдир.

Бу борада айниқса жамиятда оила мустаҳкамлигига эришиш учун нима қилиш керак деган саволга жавоб беришимиз лозим.

Борлиқнинг эркаси ҳисобланмиш одамзотнинг ҳаётдаги энг катта кашфиётлардан бири оилавий турмуш

десак бу муболаға бўлмас. Инсоният ҳаётини, турмушни айни вақтда жамиятни оиласиз тасаввур қилиш амри-маҳол. Табиатнинг улуғ бирликларидан саналган оилада сир-синоат мўл. Оилани мустаҳкамлаш, асраб-авайлаш ҳаётдай зарурдир. Оилани мустаҳкамлайдиган томонлардан бири меҳр-муҳаббат, ўзаро ҳурмат ва садоқатлиқдир. Оиладаги эр-хотин муҳаббати, улар ўртасидаги садоқатда ҳислат катта, каромат кўпдир.

“Оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш, оиланинг фарзанд тарбияси борасидаги масъулиятини ошириш,

оилавий қадриятларни мустаҳкамлаш, жамиятда тинчлик ва барқарорликни сақлашда оиланинг туган ўрнини кўрсатиш ҳамда оила институтининг мавқеини ошириш”¹ каби муҳим вазибаларни бажаришда ўзбек халқининг бола тарбиясига доир анъаналари ва оила жамоа тарбияси жараёнида юз бераётган ўзгаришларни татқиқ этиш муҳим аҳамиятга эга.

Бола туғилибоқ ўз онаси ва отасини кўради. У ўзининг дастлабки мулоқатини ота-онаси билан бошлайди. Бунинг учун оиладаги психологик муҳит, оила аъзолари ўртасида бир-бирларига хурмат бўлиши бола тарбиясига катта таъсир этади. Инсон боласи ёшлигидан яхши ва ёмон одатларнинг қайси бирига кўникиб, ўрганиб қолса бу удум уни бир умр тарк этмайди. Донишманд халқимизда бу борада қатор ибратли хикматлар мавжуд. Масалан: “Қон билан кирган-жон билан чиқади, “Йўрғакда теккан-кафанда кетар”, “Онасини кўриб, қизини ол”, “Қуш уясида кўрганини қилади”, “Дард кетар,одат қолар”.

Мамлакатимизнинг жаҳон миқёсида туган ўрни, унинг иқтисодий ва интеллектуал салоҳияти, фан ва маданият тараққиётига кўшган хиссаси халқимизнинг турмуш даражаси билан белгиланади. Турмуш даражасининг асосий негизи эса оиладир.

Жамият маънавий ва ахлоқий жиҳатдан соғлом, мустаҳкам оила бўлишидан манфаатдордир. Шу сабабли оилани мустаҳкамлаш, болалар тарбияси, шунингдек, уларнинг турмуш шароитини яхшилаш, давлат аҳамияти даражасида қаралмоқда.

“Оила жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқига эга”,-деб белгилаб қўйилган Ўзбекистон Республикаси Конституциясида (1,21).

Маънавий бой, ахлоқан етук, интеллектуал ривожланган, чуқур билимли, жисмонан бақувват, хар томонлама камол топган шахс ҳам аввало соғлом турмуш тарзи қарор топган оилада шаклланади.

Оилада эса ўзбек халқининг минг йиллар давомида мустаҳкамланиб келган маънавий илдизлари мужассамлашган бўлади. Ўзбек халқи бой маданиятига эга бўлган қадимий халқлардан биридир. Унинг бағрига жо бўлган маънавий хазиналарнинг кадр-қиммати бу юртнинг сўлим табиати, ҳосилдор тупроғи, ер ости ва ер устки бойликларидан кам эмас. Соғлом оила ва соғлом ота-онадан соғлом фарзанд туғилади ва вояга етади. Бола дунёга келгандан сўнг, ота-боболаримиздан қолган удум–унинг қулоғига бир мулла чақиртирилиб, аъзон айтилади. Бунинг билан унинг исми илк бор ўзининг қулоғига сингдирилади. Ота-оналарнинг фарзандларига муносиб исм қўйишлари ҳам қарз, ҳам фарз. Тўғри исм қўйиш уларнинг фарзандлари олдида биринчи муҳим вазибаларидан ҳисобланади. Шунингдек, боланинг қўлини халоллаб, бошини иккита қилиш керак эканлигини сизлар ҳам кўп маратоба эшитгансизлар. Шунинг учун халқимизда “Ота бўлиш осон-Оталик қилиш қийин” деган нақл бор. Оталар маслаҳати билан тузилган ишлар пишиқ ва мустаҳкамдир. Оталар “оталиги” учун эмас, балки комил фарзанд тарбиялаганликлари учун

¹ 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устивор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Халқ билан

мулоқат ва инсон манфаатлари йили” да амалга оширишга оид Давлат дастури.

улуғланади. Оиланинг муқаддас бурчи фарзандни дунёга келтиришдир. Аммо бу билан оила чегараланмайди, балки фарзанд тарбияси ҳам унинг чекида. Оилада шахсни ахлоқий шакллантириш боланинг туғилишидан бошланади. У кўпгина омиллар таъсирида таркиб топади. Бу омиллар оилада боланинг маънавий–ахлоқий тарбияланишининг мазмунини ташкил этади ва улар бир қатор педагогик хусусиятларни ўз ичига олади. Бу қуйидагилардан иборат.

1. Айрим оилаларда болалар тарбияси фақат оналар зиммасига юклаб қўйилган. Ота эса бу ишдан ўзини четга олади, гўё фарзандларини боғча, мактаб тарбиялаб беришлари шарт.

Тарихий тажриба эса, шуни кўрсатадики, қадимдан ўғил болалар тарбияси билан эркаклар, қиз болалар тарбияси билан оналар шуғулланган. Аммо улар асосан эркаклар назоратида бўлганлар.

2. Ота-она болаларга бирдай муносабатда бўлишлари, бир хил меҳрибон бўлсалар, болалар ҳаёти бутун ва мукамал бўлади. Ота-онанинг бири талаб қилганда, иккинчиси ёнини олса, бола тарбияси бузилади. Болаларига ҳаддан ташқари меҳрибончилик қилаётган ота-оналар уларни хурмат қилишдан олдин, ўзларини ҳам хурмат қилишни ўргатишлари зарур.

3. Кўпгина ота-оналар болаларни тарбиялаш борсида ўз вазифалари ва бурчларини тўла хис қилмайдилар. Бошқачароқ айтганда уларнинг педагогик тайёргарлиги етишмайди. Зотан, оилавий тарбия, аввало ота-оналарнинг ўзларини – ўзлари тарбиялаш демакдир.

4. Оила ҳаётини тўғри ташкил қилиш, оилада соғлом ахлоқий муҳитни яратиш лозим. Бу ишда ҳеч қандай ҳолатга майда-чуйда иш дейилмаслик керак. Хар бир нарса болага таъсир қилади. Ана шу

таъсир натижасида салбий ёки ижобий одатлар, турлича хулқ-атворлар пайдо бўлади.

5. Хар бир ота-она боласини баркамол инсон бўлишини истади. Фарзандини ана шундай инсон бўлишидан нафақат уларнинг ўзи, балки жамият ҳам манфаатдордир. Ота-онанинг фуқаролик бурчи ҳам шуни тақозо этади. Шунга кўра, хар бир ота-она энг аввало мамлакат учун бўлажак фуқарони тарбиялаётганини унитмаслиги лозим.

6. Ота-она шахсининг ўзи бола тарбиясида муҳим роль ўйнайди. Уларнинг оқилона ўғитлари, панд-насихатларининг ҳеч бири уларнинг шахсий намунасининг ўрнини боса олмайди. Болаларнинг ахлоқий фазилатларини таркиб топтиришда оиладаги ўзаро аҳиллик, ҳалоллик ва ростгўйлик, ўзаро ишончнинг мавжудлиги, умуман соғлом ахлоқий муҳит муҳим аҳамиятга эга.

7. Оилада болаларни севиш, уларнинг шахсиятини хурмат қилиш ва ҳеч қачон уларнинг иззат нафсига тегмаслик зарур. Турли хил жазолаш усуллари болаларнинг нафратини кучайтиради. Хар қандай ғамхўрлик, талабчанлик билан олиб борилгани мақсадга мувофиқдир.

8. Хар бир оилада унинг ўзига хос бўлган аъёналар мавжуд. Бу аъёналар боланинг онгига, унинг хулқ-атворида жуда катта таъсир қилади. Масалан: оила-аъзоларининг туғилган кунларини нишонлаш, қариндош уруғларидан хабар олиш ва ҳақозо.

9. Бола тарбиясида ота-оналарнинг ишхонаси, маҳалла, кўни-қўшни олдидаги обрўси ҳам катта роль ўйнайди ва болаларда уларга нисбатан фахрланиш хиссини уйғотади, улар шу руҳда тарбияланадилар.

Абдулла Авлоний тарбияни шундай тушунтиради: “Тарбия”, “Педагогика”, яъни

бола тарбиясининг фани демакдир... Болани саломати ва саодати учун яхши тарбия қилмак, танини пок тугмак, ёш вақтидан маслакни тузатмак, яхши хулқларни ўргатмак, ёмон хулқлардан асраб ўстирмакдир”² Унинг фикрича, тарбия бола туғилган кундан бошланади ва умрининг охирига қадар давом этади. Тарбия икки босқичдан-оила ва мактаб тарбиясидан ташкил топади. Оилада тўғри йўлга қўйилган тарбия мактаб учун катта

мададдир ва аксинча оилада тегишли тарбия ишлари олиб борилмаса, бу хол мактабнинг таълим тарбия ишини жуда қийинлаштириб қўяди.

Оилавий тарбиянинг ўзига хос хусусиятларини таъсир қилиш омилларини ҳисобга олмасдан туриб, бола тарбиясини оилада яхши йўлга қўйиш мумкин эмас. Бунинг учун аввало ота-оналар ва тарбиячиларнинг ўзлари тарбияланган бўлишлари лозим.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 2008 йил.
2. Амур Темур ўғитлари (тўплам): Тузувчилар: Б.Аҳмедов, А.Аминов.-Т.: Наврўз, 1992 йил.
3. Давлетшин М.Г. Замонавий мактаб ўқувчисининг психологияси.-Т.: Ўқитувчи 1999йил.
4. Мусурманова О.Оила маънавияти миллий ғурур: ўқув қўлланма.-Т: Ўқитувчи 1999 йил.
5. Мусурмонова А. Педагогические основы формирования духовной культуры старшекласников: Автоорекф.дисс...док.п.наук.-Т.:1993.
6. Бола маънавияти. Узлуксиз маънавий тарбия трилогияси. II қисм. 3-7 ёшли болаларни маънавий тарбиялаш бўйича қўлланма. Тузувчи –Муаллифлар: А. Қодиров, М. Қуронов ва бошқ. – Тошкент, “Sano-standart” нашриёти,2018-268 б

---

² Авлоний А. Туркий гулистон ёхуд ахлоқ.- Тошкент : Ўқитувчи, 1992.-Б 12.